

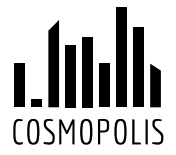
GABY HAUPTMANNOVÁ

Skvělé časy

... čekají za rohem

COSMOPOLIS

GABY HAUPTMANNOVÁ

Skvělé
časy

Přeložil Rudolf Řežábek

Unsere allerbeste Zeit

Copyright © 2021 Piper Verlag GmbH, München/Berlin

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2021

Translation © Rudolf Řežábek, 2021

Cover illustrations © Daria Ustiugova, Gordana Simic, Noinah. Uth / Shutterstock

Největší radost v životě
je dělat něco,
o čem lidé tvrdí,
že to neumíš.

Walter Bagehot

Odejít z bytu mě bolí, dokonce i teď, když je prázdný. A bolí mě projíždět Hamburkem a loučit se... všechna ta oblíbená místa, vzpomínky na přátele, na večírky, na... ne, Patrickovu bytu se vyhnu, i když by mě zajímalo, jaké auto před ním parkuje. Že by to bílé mini, jak předpokládám? Ne, tohle nebudu riskovat.

S Hamburkem jsem skončila, stěhovací vůz je už na cestě a já také.

Vzhůru do Stuttgartu, za novými úkoly, novými výzvami a matkou, která potřebuje mou pomoc. Zpět do města, kde jsem vyrostla a kde jsem za posledních čtyřiaadvacet let skoro nebyla.

Když najíždím na dálnici, cítím, jak ve mně narůstá úzkost. Naposledy se dívám do zpětného zrcátka. Opravdu to teď všechno nechávám za sebou?

Ano. Mám před sebou nový začátek.

Svírá se mi žaludek. Co přinese budoucnost?

Jen to dobré, Katjo, říkám si nahlas, než si pustím svou oblíbenou hudbu.

Jen to dobré – a doufám, že si uvěřím.

19. SRPEN, PÁTEK

Ve Stuttgartu jsem vyrostla. Vrátit se teď, po tolika letech, je zvláštní pocit. A ne jenom na návštěvu, ale s cestovní taškou a s kufry. Sama tomu ještě nemůžu uvěřit, v hlavě se mi usadil nesmělý hlásek, který mi našeptává: jen dva tři dny a pak budeš zpátky doma v Hamburku.

Vidím známé dálniční ukazatele, pořád ještě bych se mohla na poslední chvíli otočit a upláchnout.

Ale nejde jen o mě. Mám povinnost. Svědomí mě volá k matce. Potřebuje mou pomoc. Přitom když jsme s ní byli všichni ještě o Vánocích, zdála se mi fit. Sedmdesát sedm let – před osmi měsíci jsem si pomyslela, že to ještě potrvá, než si o ni budeme muset dělat starosti. Chyba lávky. Předstírala nám něco, nebo jsme si toho ve všem tom shonu prostě nevšimli? Můj bratr se dvěma malými dětmi, švagrová, která pořád lítá sem a tam a nedokáže chvíli pose-
dět, a já, která o Vánocích nejraději ze všeho vysedávám před telkou a dívám se na filmy pro pamětníky. Byla matka už tehdy rozržitá, zapomnětlivá a splašená?

Ať už je to jakkoli, blíží se výjezd na Zuffenhausen a já opouštím dálnici A 81. Teď už není cesty zpátky a musím se dívat jen dopředu. Měla bych se nejdřív zastavit u matky? Vrhnu letmý pohled na mobil. V poslední zprávě se píše, že stěhováci už na mě čekají. No to snad není pravda, pomyslím si a bezděčně se podívám na tachometr. Ti na to museli pořádně šlápnout.

Na druhou stranu mi to poskytne malý odklad. Mám-li totiž být

upřímná, raději budu tahat krabice do nového bytu, než abych čelila matčiným otázkám. Hlavně proto, že už jsem jí všechno několikrát vysvětlovala a jsem netrpělivý člověk. A protože zkrátka nechápu, proč jí to najednou myslí tak pomalu. V naší rodině vždy reagovala nejpoctověji, všechno kolem nás organizovala, náš otec by bez ní byl úplně ztracený, vůbec by nebyl schopný každodenního života. Možná je to jen dobře, že si nejdřív pročistím hlavu fyzickou prací s krabicemi, to mi určitě pomůže.

Nákladní vůz už opravdu stojí ve druhé řadě v úzké a plné ulici a má otevřenou nakládací rampu. Vykládka je v plném proudu. Rozhlédnu se kolem sebe. Kde mám tady asi tak zaparkovat? Nakonec troufale zastavím přímo před nákladňákem, rovněž v druhé řadě. Je to přece stěhování, pomyslím si. Takříkajíc nouzová situace.

Pak jdu po úzkém chodníku podél domu a dokořán otevřenými vchodovými dveřmi do prvního patra, svého nového domova. Je to byt ve staré zástavbě a na můj vkus dost zchátralý, ale byla jsem ráda, že jsem vůbec něco tak narychlo našla. S tím ostatním si už nějak poradím, problesklo mi hlavou. Ale teď, při denním světle, mě při pohledu na holé zdi a horu krabic uprostřed pokoje přepadly pochybnosti.

Jeden ze svalnatých mužů ke mně přistoupí a ptá se lámanou němčinou: „Kam s nábytek?“

Přikývnu a zhluboka se nadechnu.

„Musím se tady chvíli porozhlédnout,“ odpovím.

„Muž?“ zeptá se, jako by nějaký chlap mohl vyřešit všechny problémy.

„Žádný muž,“ odpovím a sklídím nedůvěřivý pohled.

„Žádný muž?“

„Žádný muž.“

„Hezká žena bez muž?“

Pokrčím rameny. Co mám na to taky říct. Jeho pohled rychle sklouzne k mé ruce – předpokládám, že mému pohledu na svět beztak neporozumí. Nenosím snubní prsten. Něco zabručí a kývne směrem k bočnici, kterou právě vynesl se svým kolegou.

„Tak kam?“

„Tamhle,“ rozhodnu rychle a ukážu na zeď pod širokým oknem. Při té příležitosti vidím, že malíř svou práci odflákl – čerstvě nabílená stěna má žluté pruhy, jako by na válečku uvízla předchozí barva.

„A klavír potom?“

Rozhodnu se pro druhé okno.

„Těžký,“ upozorní. „Starý?“

„Ano,“ přikývnu a už vím, kam míří. „Když tu nakonec bude stát v pořádku, bude větší dýško,“ slíbím.

Pohledem mi dá na srozuměnou, že přijmout peníze od ženy je pod jeho důstojnost.

Přesto je nakonec shrábne, o tom nepochybuji. Jsem ráda, když oba chlapi zase zmizí, a rychle si projdu svůj nový byt. Dva pokoje, z toho jeden opravdu velký, druhý stačí tak akorát pro dvoulůžko a skříň, k tomu úzká kuchyň s ušmudlanými vestavěnými skříňkami a koupelna z minulého století se starými železnými trubkami nad omítkou.

Krátce si vzpomenu na svůj světlý moderní byt v Hamburku a vzápětí si zakážu další takové myšlenky. Odted' jdu kupředu, ne do minulosti.

Musím se vzchopit.

Je mi čtyřiačtyřicet a jsem svobodná. No jo, já vím, že by to tak nemělo být. Kromě toho jsem měla skvělou pracovní pozici v Hamburku, v sídle jedné z velkých německých agentur. Mám štěstí, že máme pobočky ve více německých městech a můj šéf mi okamžitě zařídil přechod do té ve Stuttgartu.

Teprve před několika týdny mi zavolala moje bývalá kamarádka ze školy Doris: „Katjo, vidělas v poslední době svou matku?“

„Ano, byla jsem u ní o Vánocích. Proč?“

„Není na tom dobře. Potkala jsem ji náhodou v tom malém supermarketu u vás za rohem. Katjo, byla úplně zmatená, a tak jsem ji doprovodila domů, ale v hlavě mi přitom zněly snad všechny výstražné sirény.“

Ty se pak rozhoukaly i v mé mysli, a proto jsem hned zavolala svému bratrovi, který bydlí na předměstí Stuttgartu. Boris neviděl žádný důvod navštěvovat ji častěji než každé tři týdny. „Když tam jsem, je na tom vždycky dobře,“ informoval mě. „Jinak by prostě musela do domova, já sám nevím, kam dřív skočit.“

Zabukovala jsem si nejbližší let do Stuttgartu a zamířila k matce s květinami a jejím oblíbeným koláčem. Očividně se snažila dát dohromady, ale viděla jsem její mimiku, šaty a byt, můj rodný dům. Vždy byla úzkostlivě pořádkumilovná. Teď už to prostě nezvládala. Ten pohled ve mně zanechal hluboký šok.

Chtěla jsem se okamžitě sejít s bratrem, ale neměl čas. „Jsem v jednom kole,“ ujistil mě. „Jistě mi rozumíš.“

V taxíku zpátky na letiště jsem se rozplakala. Taxikář mě pozo- roval ve zpětném zrcátku, ale nijak nereagoval.

A tak jsem tady. Prozatím napořád.

20. SRPEN, SOBOTA

Říká se, že člověk by si měl zapamatovat sen, který se mu zdál první noc v novém domově. Prý je to důležité.

Zdalo se mi o vlčích. Ne že bych se těch zvířat bála. Jsou to pro mě ale bytosti z jiného světa. Nejspíš jako teď moje matka. Jediný rozdíl je v tom, že matka odchází, ale vlci, jak se pořád dočítáme, se vracejí.

Jdu do kuchyně, zapnu kávovar a v krabici s nápisem KUCHY-
NĚ hledám zrnkovou kávu a hrnky. Přitom se sama sebe ptám, co ten sen asi znamená.

Vlci. Proč se mi zdá o vlčích?

Nemám mléko. Funguje vůbec lednice? Jo. Tak aspoň něco. Ale mléko tu není, no tak si kávu aspoň osladím.

V pyžamu a s hrnkem v ruce jdu pomalu do obýváku. Stojí tu všechnen nábytek a stěhovací krabice, jen nevím, jak z toho chaosu udělat útulné něco. Už se chystám, že se pohodlně zabořím do křiklavě červeného koženého křesla, když vtom někdo zazvoní.

Nejdřív zaváhám, protože jsem se ještě neoblékla. Kromě toho je ještě dost brzy, krátce po sedmé. Pak si řeknu, že o nic nejde, a hledám domovního vrátného. Je to zbytečné, protože se ozve klepání přímo na dveře. Za mléčným sklem se rýsuje nejasný stín.

Otevřu a přede dveřmi stojí můj pan domácí.

„Dobré jitro, paní Klingerová, chtěl jsem vás jen krátce přivítat a při té příležitosti vám hned předat domovní řád. V domě jsou jen čtyři partaje, a tak myslím, že je to důležité. Dočtete se v něm, co dělat s topením při snížené teplotě v zimě, jistě, ještě je na to času

dost, ale stejně, dále s odpadem, službou na úklid, jak je to s hlukem, tedy s hlasitou hudbou nebo dětmi, ale vy je stejně nemáte, zvířata taky ne, to je fajn.“ Obdaří mě úsměvem a vtiskne mi do ruky papír v průhledných deskách. „Takhle to zůstane čisté,“ vysvětlí ještě, než se s pozdravem otočí. „Musím teď do práce. Kdyby se něco dělo...“ S těmi slovy už schází po sešlapaných dřevěných schodech.

Zjišťuji, že mi z něj naskákala husí kůže. Jeho buclatý dětský obličej a vůbec ta nedefinovatelná mužská postava nad padesát let – to všechno mě odpuzuje. Zamknu dveře, odnesu list ve dvou prstech zpátky ke křeslu a odhodím ho tam. To je ale hnus, napadne mě. Včera pokutový lístek na mém autě, ačkoli jsem za stěrače umístila velký papír s jasně viditelným upozorněním STĚHOVÁNÍ, a dnes domovní řád.

Piju kávu, která bez mléka chutná naprosto odporně. Rozhodnu se, že zatím nechám všechno ležet a zajedu k matce. A cestou se u pekaře nasnídám, protože člověk přece ráno potřebuje alespoň nějaké povzbuzení do nového dne.

Se sáčkem máslových preclíků a zářivým úsměvem zvoním u matky. Kdysi došlo k výměně zámků a já už nemám klíč od domu. Doufám, že mi jeden dá.

A hlavně doufám, že mi otevře.

Nic neslyším, a tak za chvíli znovu zazvoním.

„Stará žena není rychlík,“ pronese někdo a pak stojí v prudce otevřených dveřích přede mnou. Neubráním se údivu. Mohu zase v klidu odjet?

„Ahoj mami,“ pozdravím, „přinesla jsem snídani.“ Významně zvednu sáček s preclíky.

„Na snídani je trochu pozdě, nemyslíš?“ usadí mě.

S tím se otočí a vykročí přede mnou. Bez váhání a jistým krokem

zmizí v kuchyni. Už když jsem byla malá, bylo to moje oblíbené místo. Odtud vedou dveře na terasu přímo do zahrady. I teď mě moje první cesta vede ke skleněným dveřím. Stisknu staromódní kliku, aby se otevřely.

„Veverky už tu dnes ráno byly,“ slyším za zády matčin hlas, když otevřu dveře a vpustím dovnitř čerstvý vzduch.

„To je fajn,“ odpovím a otočím se k ní. „Skvělé, mami, dřív sem taky vždycky chodily.“

„To jste tady leželi na břiše a lákali je na lískové oříšky.“

Dívám se na černobíle vydlážděnou kuchyňskou podlahu a usmívám se. Vynořují se přede mnou obrazy, které mě hladí po duši.

„Dáme si spolu kávu?“ zeptám se. Matka přikývne a ukáže na kávovou konvici na kredenci. Vždy kávu vařila postaru a – to musím i jako majitelka nejbáječnějšího a nejdražšího kávovaru přiznat – opravdu tak chutná nejlíp.

Položím sáček s preclíky na bíle lakovaný stůl, u kterého jsme kdysi všichni snídali, a vypláchnu konvici. Zářící čistotou. Dnes ráno matka rozhodně kávu nepila. Nedám na sobě nic znát, postavím vodu na plyn, nasypu mletou kávu přímo do konvice a vyčkám.

„Vypadáš dobře,“ prohodím a usměju se na ni. Stojí u okna, oběma rukama za tělem křečovitě svírá parapet, jako by se ho chtěla přidržet. Jak je najednou vetchá! A ačkoli má na sobě šedý kostým s krémovou blůzou s mašlí a na první pohled vypadá jako dříve, čistá a vždy upravená, vidím na druhý pohled skvrny na saku i na halence.

Musím se odvrátit. Jak se mám chovat, ptám se sama sebe a na okamžik mám pocit, že na to, co mě čeká, nestačím.

„Musíš nasypat kávu do konvice,“ připomíná. „Nahoře ve skříňce. Jako vždy.“

„Díky, mami,“ odpovím, „už jsem to udělala. Klidně se posaď, hned to bude hotové.“

Vezmu ze skříně dva hrnky a talířky, rozdělím preclíky, počkám, až se voda začne vařit, a pomalu a několikrát přerušovaně ji naliji do konvice, aby mletá zrnková káva na dně konvice vstřebala vodu, ale přitom se nezvířila. Matka mě sleduje ostržím pohledem. „Dělám to správně?“ zeptám se žertem. Přikývne. Otevřu lednici, abych vydala mléko, a hned ji zase zavřu. Zeje prázdnotou.

Z čeho žije?

„Máš ještě někde mléko?“ zajímám se. Pokrčí rameny.

Prázdna lednička, napadne mě, přece musí něco jíst. A moje další myšlenka: už zase káva bez mléka!

„Půjdu potom nakoupit,“ navrhnu. „Nebo ještě líp, půjdeme spolu, aspoň budu vědět, co potřebuješ. A co ti chutná.“

Podívá se na mě a podle výrazu jejích očí poznám, že něco není v pořádku. Ty oči jsou prázdny. Matka zírá skrz mě. Ale ještě před chvílí byla docela ve formě...

„Mami?“ pokouším se ji vrátit do přítomnosti.

„Mami?“ A uchopím ji za ruku. Je křehká a studená. Nehty jsou příliš dlouhé. Vypadá to, jako by jí úzký zlatý snubní prsten, který pořád ještě nosí, byl moc velký. „Mami!“ vyhrknu a moc nechybí, abych se rozbřečela.

• • •

Když je na tom člověk špatně, potřebuje přítelkyni. Skutečnou kamarádku, takovou, která vás už dlouho zná a bez dlouhého vysvětlování chápe, co je třeba udělat.

Bez váhání jedu za Doris.

To ona mě informovala o matčině stavu. Její varování je důvod, proč jsem teď tady. Doris zná mou matku od té doby, co jsme se v první třídě gymnázia spřátelily. To je teď poctivých čtyřiatřicet let.

Doris zůstala ve Stuttgartu. Tehdy jsme – až do maturity – byly členkami docela početné party, která se pak rozprášila po všech koutech. Tedy až na Doris. Ta si vybrala jinou cestu a pomáhala rodičům v jejich lahůdkářství. Potom se vdala, porodila dvě děti, a když měla lahůdkářství sama převzít, prodala ho. Výhradní odpovědnost na ni byla příliš, zvláště se dvěma dětmi a mužem, který pracuje v úplně jiné branži. Poprvé od dětství pak něco sama vybu-
dovala, tentokrát kavárnu, která je jiná než ostatní.

„Víš,“ líčila mi před čtyřmi roky při našem vánočním setkání, „představuju si místo, kde někdo může prostě jen tak posedět, protože právě čte napínavou knížku. Nebo třeba sám knihu píše – něco jako vídeňskou kavárnu, nikoho nenutit do nepřetržité konzumace, všichni se musí cítit příjemně.“

„Ale co obrat, když tam někdo vysedává čtyři hodiny u jednoho vychladlého kafe?“

„Hlavně když je šťastný...“

To je prostě Doris. Já sama jsem zásluhou své práce zaměřená nikoli na kreativitu, ale na úspěch, a tudíž na obrat. Bez obratu žádná prodejna nepřežije, to je jasné. Ale Doris? O půl roku později mi zaslala fotografie prostor, které našla a chtěla je předělat na kavárnu podle svých představ. Překypovala činností. A samozřejmě byla přesvědčená o úspěchu, Doris byla odjakživa nezlomná optimistka. Zásadně se vznášela na obláčku blaženosti.

Aspoň jsem si to myslela.

Než jsem se doslechla, že její manželství nebylo zrovna ostrovem slasti, ale spíš vysilující únavnosti. Ona si musela hodně odtrhovat od pusu a on byl ignorant. Nejspíš právě proto chtěla mít kolem sebe lidi, kteří dokážou ocenit její úsilí – láskyplně zařízený interiér s atmosférou, malé poutače, které dovedně aranžovala, jídla, která vařila, zákusky a malá občerstvení, střídající se pokrmy.

Doris je teď každopádně moje útočiště. Jedu přímo k ní, poté co jsem matce nakoupila a uložila ji k polednímu zdřímnutí do postele.

Kavárna se nachází v úzké uličce v historickém centru Stuttgartu, na velmi dobré adrese. Jde však o slepou uličku a není tu žádné parkoviště, ledaže bych si nějaké místo našla podél chodníku. Nechci dostat další pokutu. Zrovna když se chci otočit a rozhlédnout se v jiné ulici, někdo odjíždí. Považuji to za dobré znamení.

Kavárna se povedla, to musím uznat. Už před vchodem je na stolku čerstvě upečený koláč, aby si z něj každý mohl kousek vzít. A uvnitř vytvořila útulné ostrůvky stolů, každý jinak vyzdobený, k tomu police plné lahví vína, barevné obklady na stěnách, různé a láskyplně zdobené šálky a talířky – všechno tak trochu podle babičky, a přesto moderní a elegantní. Staré a výběrové, pomyslím si, to návštěvníka osloví. A za velkým barevným pultem stojí ona sama a právě něco připravuje. Napočítám pět hostů, není tu zrovna nával.

„Katjo!“ Vyjde s úsměvem zpoza pultu a obejmeme se. „Tak co?“ zeptá se a její otázka je dostatečně výmluvná.

„No jo!“ odpovím a ona dobře ví, co tím myslím.

„Nejdřív se posaď. Dáš si kapučíno, nebo raději hned víno?“

„Nejradši nějakého panáka, dvojitého. Nebo rovnou trojitého.“

Podívá se na mě a obě se smějeme. Je to vědoucí smích dvou starých přítelkyň.

„Svědčí ti to tady,“ ocením a není to lichotka, je to pravda. Vypadá spokojeně, krátké černé vlasy, opálený obličej, zářící oči – nepochybně žena, které se daří.

„A ty vypadáš zasmušile,“ odpoví. To je taky pravda.

„Situace se změnila,“ vysvětlím. „Matka a já jsme si vyměnily role.“

Jen přikývne. „Ano, to bolí. Taky mě to vylekalo, když jsem ji

viděla při nákupu. A párkrát jsem k ní zašla, ale ona nechtěla přijmout pomoc, aspoň ne ode mě. Vzchopila se, pokud to ještě dokáže, ale myslím, že jsou to jen chvilkové projevy. Už se jí to nedaří. Několikrát mi ani neotevřela. To bylo ještě znepokojivější.“

„Mě znepokojují schody do prvního patra, má tam nahoře ložnici a koupelnu. Co když upadne? Zřítí se dolů? Kromě toho se bojím, že třeba nechá něco stát na sporáku a zapomene na to.“

„Ach, Katjo!“

Znovu se objímáme.

„To je dobře, že jsi teď tady.“

Obě nejspíš v té chvíli myslíme na to, že poblíž je vlastně můj bratr, ale nevyslovíme to.

Krátce přikývnu. „Uvidíme, jak se to vyvrbí.“

„Platit prosím,“ vyleká nás mužský hlas z opačné strany místnosti.

„Jen běž, to je důležité,“ zašeptám Doris, která se jen usměje.

„Už jdu,“ pronese hlasitě a potichu mě vyzve: „Posaď se tamhle vzadu k oknu. Co nevidět přijde i Heiko.“

„Heiko? Náš Heiko?“

„Ano. Šťastná náhoda. Předtím zavolal a těší se, že tě uvidí.“

Taky mám radost. V naší maturitní partě nás kdysi bylo sedm. Nevěděla jsem, že Heiko je ve Stuttgartu. To je dobře. A je super, že teď přijde.

Mezi svými starými přáteli se hned budu cítit líp. Poslední hosté právě odešli, když se ve dveřích objeví Heiko. Je urostlý a vypadá opravdu dobře. To mi hned připomene, že jsem do něho bývala pořád trochu zamilovaná. Srdečně se na uvítanou obejmeme, Doris postaví na stůl tři sklenky bílého vína a posadí se k nám. „Takhle nezbohatneš,“ poznamená Heiko.

Doris se zasměje. „Zbohatnutí přenechám jiným, já bych si to chtěla užívat.“